

СТАНОВИЩЕ

на доц. дин Иван Първев
за научните и преподавателските качества на гл. ас. д-р Наум Кайчев,
кандидат в конкурса за „Доцент по нова и съвременна балканска
история“ към
Катедра „История на Византия и балканските народи“
Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Колегата Наум Кайчев участва в доцентския конкурс с публикуван като книга хабилитационен труд, както и с 18 статии в научни списания, конферентни и юбилейни сборници, а също и със 7 рецензии и отзиви. Хабилитационното изследване на колегата беше обсъдено предварително в Катедра „История на Византия и балканските народи“ и беше преценено, че трудът притежава всички необходими научни качества, за да бъде представен като основно съчинение в евентуален конкурс за доцент. В този смисъл бяха спазени всички изисквания, определени от Факултетния съвет на Историческия факултет и необходими за започването на една хабилитационна процедура.

Научните области, в които се разполагат изследователските интереси на гл. ас. д-р Наум Кайчев, най-общо са три: на първо място това е темата, с която колегата се занимава от десетина години, а именно появата и развитието на хърватската нация през XVIII-XIX в.; на второ място трябва да посочим интереса на Наум Кайчев към историко-политическите процеси в югославска и постюгославска Македония през втората половина на XX в.; и на трето място идват сравнителните проучвания между България и Сърбия от създаването на държавността през XIX в. до началото на Първата световна война.

В значителна част от балканистичните изследвания на колегата Кайчев има една според мен положителна особеност и тя може да се обобщи най-общо с понятието „търсете българското“. Повечето от балканистите в България приемат като едно неписано правило тезата, че да бъдеш балканист у нас означава всъщност да изучаваш едва ли не само историята на съседите – било сърби, гърци, албанци, турци или румънци, докато миналото на българите трябва да проучват най-вече специалистите по българска история. Похвално е, че Наум Кайчев се опитва взаимно да контекстуализира и миналото на Балканите, и това на България. Този стремеж го виждаме както в

българо-сръбските исторически паралели, така например и в разкриването на „българските акценти“ в процеса на формиране на хърватската нация и националната идеология на хърватите през XVIII-XIX в. По този начин колегата достига до интригуващи изводи, които притежават несъмнен научен принос не само за българската, но и за европейската историография. Струва ми се, че това е един разумен начин да се преодолеят изкуствените граници между балканистичните и българистичните проучвания у нас.

В хабилитационния си труд, посветен на формирането на модерната хърватска нация през XVIII и до средата на XIX в., Наум Кайчев не само разглежда споменатия исторически процес в един по-широк хронологически интервал, но представя това явление не като нещо изолирано или действащо само в рамките на хърватското землище, но и като истински „илирийски феномен“ със своите отчетливи сръбски и български измерения. По този начин колегата поставя хърватското минало в неговия исторически хабсбурски и балкански контекст, което според мен положително контрастира с тенденцията да се „капсулира“ историята на Хърватия като нещо самостоятелно – една слабост, от която страдат немалко проучвания на хърватски историци. Наум Кайчев е работил дълго време в хърватски библиотеки и архиви и това му е позволило да включи в научен оборот нови документи, което представлява несъмнен научен принос.

С публикуването на своя хабилитационен труд като книга със заглавие „Илирия от Варна до Вилах. Хърватското национално възраждане, сърбите и българите (до 1848 г.)“. София, Парадигма 2015, колегата Наум Кайчев се профилира като един от най-добрите познавачи на хърватската история от XVIII и XIX в. у нас. С това свое изследване той поставя в регионален контекст не само миналото на Хърватия и хърватите, но и уверено прехвърля „географски мост“ от същинско балканските си проучвания до този момент към по-широкия ареал на Европейския Югоизток. От друга страна, това разширяване сблъсква историка и с въздействието на Централна Европа като регион върху историческото развитие на Балканите и тук според мен Наум Кайчев е успял много добре да схване сложността на разглеждания от него „хърватски случай“ тъкмо като феномен, върху който въздействат различни историко-географски вектори.

Ако се вгледаме в другите научни изследвания, които са представени в настоящия конкурс, ние ще видим, че темата за нацията, нейното формиране и национално-идейно изграждане през XIX-XX в. е

проблем, който вълнува колегата Кайчев не само и единствено в хърватските ѝ измерения. Виждаме статии, които осветляват сходни процеси в Сърбия, България, както и в постюгославска Македония. И тук, бих казал, може да се отправя и известен упрек към колегата – би трябвало той да прояви малко по-сериозна академична храброст и да се опита да формулира една своя обща теория за създаването и развитието на южнославянските нации в Югоизточна Европа. Мисля си, че колегата Кайчев е събрал достатъчно емпиричен материал, за да пристъпи към едно подобно теоретично обобщение.

Наум Кайчев освен като специалист в проучванията на Балканите и на Югоизточна Европа през XVIII и XIX в. през годините, в които работи в СУ „Св. Климент Охридски“ като старши и впоследствие като главен асистент, е натрупал много сериозен преподавателски опит. Той е водил упражнения по Нова балканска история, чел е лекции по Нова и съвременна история на Югоизточна Европа пред редовни и задочни студенти в Историческия факултет, във Факултета на славянски филолози и във ФКНФ, имал е лекционен курс по Нова и съвременна балканска история и в ЮЗУ „Неофит Рилски“. От тази гледна точка неговата способност като преподавател и лектор е извън всяко съмнение.

От моите лични наблюдения, които имам върху Наум Кайчев като към свой дългогодишен асистент, бих искал да подчертая неговата педагогическа способност да работи с всякакъв тип студенти – от най-умните до колегите със скромни интелектуални възможности. С безкрайно търпение и постоянство той успява да „измъкне“ максималното от всеки един от тях, което според мен поставя гл. ас. д-р Кайчев в групата на опитните университетски преподаватели, които наистина умеят да работят с младите хора.

Като преподавател от Катедра „История на Византия и балканските народи“ Наум Кайчев е съвестен и дисциплиниран колега, с ясно изразено институционно мислене, което като позиция съдейства в положителен план за интегритета на катедра и за нейното функциониране.

Всичко казано до тук ми дава пълното основание да смятам, че гл. ас. д-р Наум Кайчев има всичките научни, преподавателски и колегиални качества да бъде избран за доцент по Нова и съвременна балканска история.

София, 11 юни 2015 г.

доц. дин Иван Първев